

az ismert panaszokat most még a váddal tetézi, hogy e bokros elfoglaltsága közben elhanyagolta legfőbb és a háborus viszonyok között főfontosságú hivatását: a termelés szolgálatát. A termelést ezekben a nehéz időkben háttérbe szorították és korlátozták, ahelyett hogy minden rendelkezésre álló eszközzel fokozták volna; ez az a vád, melynek Serényi most hangot adott. A közlélmzés bajainak egyik főokul a kedvezőtlen terméseredményekre szoktak hivatkozni. De hogy ebben az eredményben mennyi része van a természet mostohaságának és mennyi az elhibázott földmíveléspolitikának, az a kérdés még eldöntésre vár. Mert hisz éppen a mai időkben, a központok és rekvirálás korszakában minden a kormánytól függ: gazdasági munkaerők, vetőmagszétosztás, gépekkel, szerszámokkal való ellátás. Am éppen mert ily súlyos a vád és az elkövetett mulasztások és hibák gyors és gyökeres orvoslásra szorulnak, helyes volna, ha Serényi Béla ezt ne csak általánosságban, hanem részletesen és megokolva fejtsse ki. A közlélmzési ügyek intézésének most tervezik a reformját. Szükség van tehát arra, hogy ezt a kérdést erről az oldalról is megvilágítsák.

A főváros közlélmzésének bajai

III.

Miért nem lehet kapni burgonyát?

Válasz a kereskedőknek — Rendezett viszonyokat ígér a burgonyaközpont — Különbön jön a rekvirálás — Teheftelenség a zöldségüzemnél — Tessék szétosztani a burgonyát!

(Saját tudósítónktól.) A Magyarország mai számában a burgonyamizériáról közölt cikkünk széles körben keltett visszhangot. Természetesen, legelső sorban a burgonyaközpontnál, vagy, hivatalos címe szerint az országos burgonyaközvetítő irodánál, melynek fejeére a pesti burgonyakereskedők nem kevesebb vádat szórnak, minthogy az egész ország burgonyatermésén való uralkodásával lehetetlenné tette a szabad versenyt, hogy általa lehet szállításhoz jutni, általa kaphat eladásra árut a kereskedő, de csak úgy, ha kétszáz korona províziót előbb lefizet. Ezzel a provízióval is nehezítik a kereskedő jószándékait s azért nem tartanak burgonyát a kereskedők, mert az ilyen költségekkel a beszerzett burgonya oly sokba jön nekik, hogy a mostani maximális árak mellett nem tudják számításukat megtalálni.

A kereskedők e panaszára nyilatkozik a burgonyaközpont, de érinti cikkünk ama részét is, mely a fővárosi zöldségüzem burgonyaosztályának tehetetlenségét is említi, mint olyan okot, amely miatt a meglévő készletekhez alig tud hozzájutni.

A burgonyaközpont nyilatkozata a következő:

— A burgonyakereskedők szabad versenyt tényleg korlátozták azért, mert — bár ez az érdekelték tagadhatatlan kára — csak ez a korlátozás teszi lehetővé, hogy olyan elsőrendű élelmicikkben, mint a burgonya, ne érvenyesülhessenek azok a kinövések, amelyeket a különleges viszonyok teremtenek. Rendszerint nem a legális kereskedő az áruuzsorás, hanem azok az alkalmi kereskedők, akikkel a rendes szakmabeli kereskedő minden közösséget megtagad.

— Éppen ez a körülmény indította az Országos Burgonyaközvetítő Iroda vezetését arra a felterjesztésre — és ezzel a cikkben foglalt tévesen pertraktált jutalékkérdés is tisztázottnak látszik, — hogy mindazok a burgonyakereskedők, akik a székesfőváros tanácsának ellenőrzése mellett csarnokokban vagy nyílt piacon hozzák forgalomba a burgonyát, ne 200 korona jutalékot fizessenek, hanem épp úgy csak 75 koronát, mint maga a főváros. A 75 filléres közvetítési díj — különösen arra való tekintettel, hogy ennek ellenében a vevőnek garanciája van, hogy tényleg csak a maximális

árat fizeti, oly csekély, hogy pl. 1914—1915-ben a magánforgalmi jutalék is száz százalékkal volt magasabb, mint az, amelyet most fizetnek.

— Az, hogy csak az Országos Burgonyaközvetítő Irodának van vásárlási joga, téves. A való az, hogy csak az Iroda adhat ki szállítási igazolványt, vagy pedig csak az járulhat hozzá a közvetlenül beszerzett burgonya szállításához. Bármily egészséges normális viszonyok között a kereskedelmi verseny, a mai kivételes helyzetben a szabad verseny esetleges kinövései olyan veszélyt rejtenek magukban, amelyeket alá kell rendelni egyesek anyagi hátrányainak. Az Országos Burgonyaközvetítő Iroda nem törekszik anyagi sikerre, legkevésbé olyanra, amely külföldre szállított burgonyából ered. Az Iroda a helyzet teljes felismerésével elérte, hogy az 1915—1916. évi idényben külföldre kivitt 14.500 vaggonnal szemben, ma a kivitel megszűnt. Ami csekélységet régebben engedélyezett az iroda, azt is tavasszal vetőburgonya alakjában való visszashállítási kötelezettséggel adta ki, aminek jelentőségét bizonyára nemcsak a gazdaközönség fogja átérzeni, hanem az a városi közönség is, amelynek ellátása tavasszal rendszeren rosszabb szokott lenni, mint ősszel.

— Ami a főváros burgonyaellátását illeti, e kérdésben az Országos Burgonyaközvetítő Iroda nemcsak a fővárosi üzem, hanem a legális magánkereskedelem és főleg a munkásaikat ellátni szándékozó iparvállalatok ellátásában látja feladatát, mert hiszen nem róhatja a törvényhatóságra az óriás kockázattal járó készletfelhalmozást, amelyre szükség volna, ha egyedül a fővárosi üzemre hárulna a város burgonyaellátása.

— A közleménynek az a része, hogy a rekvirálás küszöbön áll, nem vonatkozhatik a burgonyaközvetítőre, mert e kérdésben tudva levően a kormány dönt. Tény az, hogy a termelők jórésze nem jelentett be önként készletet s úgy látszik arra a lehetőségre vár, amely mellett a mostani igazán méltányos maximális áron és a külön két korona prémiumon felül fizető vevő jön. De a gazdáknak ez a része ezzel nemcsak a közlélmást veszélyezteti, hanem önmagára is veszélyt hoz. Úgy látszik, még nem ment át a köztudatba az, hogy a burgonyaközvetítő ipari célokra az illetékes vevőkkel olyan megállapodásokat létesített, a melyeknek a vevőknek lehetetlenné teszi a közvetlen és a maximális árakat tartalmazó bevásárlást. Azután még mindig a katonaságra várnak, amely tavaly minden árat megadott. E téren is csalódás vár rájuk, mert a hadügyminiszter most elrendelte, hogy csak az iroda útján szabad a hadseregnek bevásárolnia. Még mindig reménykednek a vetőburgonya eltérő árában, holott a vetőburgonya-szükségletet a földmívelésügyi miniszterium intézkedése folytán valószínűleg Németországból fogják fedezni.

— Azt hisszük, hogy négy-öt nap múlva lényegesen megváltozik a helyzet, s a gazdák bejelentései a burgonyatermés betakarítása folytán lényegesen emelkedni fognak. Ha ez nem következne be, azt maguk a gazdák bánják majd meg, ha látják, hogy azon az ezer vagon burgonyán kívül, amelynek behozatalát Bercell tanácsnok eszközölte ki a megszállott tartományokból, még néhány tízezer vagon hétkoronas burgonyát fognak behozni s a mai 14 koronás ár és 2 korona prémium helyett a készletek kényszerigénybevétele fog bekövetkezni.

— Ami már most magát a budapesti piacot illeti, arról csak azt jegyezzük meg, hogy bár a napi fogyasztás aligha több 20 vagonrakománynál, nem szabad elfeledkeznünk, hogy október az az idő, amikor a háztartások igyekeznek téli készletet gyűjteni, s bizony ilyenkor negyven vagon is elegendő. Ha azonban tekintetbe vesszük, hogy a főforgalmi

ORIENT

Isabella és Aradi-u. sarok

Telefon: 150-87

Csókos éjtszakák

történet a szerelem bibliájából 3 felvonásban.
Főszereplő: Menichell.

Egy gésa szerelme

dráma 3 felvonásban.

Harcéri új felvételek.

Az előadások kezdete hétköznap 4 órákor,
vasárnap és ünnepnapon 5 órákor.

Vonalak csak e héten nyitatták meg, és hogy a burgonyaszedés munkaerő hiánya miatt lassabban megy, mint régebben, akkor érthető, ha a készletek tömegesebb érkezését október 15 és november 10-ike között várhatjuk csak.

A helyi szétosztás nehézségei kétségtelenül érezhetők, viszont kétségtelen, hogy a főváros üzeme — és ez elsősorban *Bercell* tanácsnok érdeme — mindent megtesz, hogy e tekintetben a helyzet javuljon. A burgonyaközvetítőiroda e téren csak azt teheti, hogy a főváros üzemen kívül a *munkásságukat ellátó iparvállalatok és az altruista intézmények részére, és végül a tanács ellenőrzésének magukat alávető burgonyakereskedők részére* mentől több burgonyaszállítványt kiutal. A kiutaláshoz a gazdák részéről várt támogatás kell, ahhoz pedig, hogy a burgonya itt is legyen, a korlátozott forgalmi eszközök felhasználására és segítségére van szükség.

— Ha az első feltétel nem következik be, úgy a kormány bizonyára nem fog késni, hogy a szükséges intézkedéseket október 15-én életbeléptesse. Ha pedig lesz elegendő burgonya, a máv. igazgatósága bizonyára az eddigi jóakarattal fogja az országos burgonyaközvetítőnek és a fővárosnak azt a törekvését támogatni, hogy a székesfőváros polgársága még a hideg idő beállta előtt biztosíthassa burgonyakészletét.

Megértjük a nyilatkozatból, hogy a *két-száz korona províziót leszállítják* s minden kereskedő kaphat burgonyát, aki a főváros ellenőrzésének aláveti magát.

E kérdéssel kapcsolatban más helyről azt mondják nekünk, hogy a kereskedők magatartása voltaképpen egy passzív rezisztencia. Nem áll az, hogy nem volna elég hasznuk, mert *vaggonként legalább 200—250 koronát kereshetnek tisztán.* Ezt a hasznot azonban keveselik s azért nem jelentkeznak a központnál burgonyáért, vagyis ezért kevés azoknak a burgonyakereskedőknek a száma, akik a főváros ellenőrzésének magukat alávetik. Várják, hogy majd emelkedik a maximális ár.

Más kérdés azonban a fővárosi elosztás. A burgonyaközpont nem sajnálja a dicséretet *Berczell* tanácsnoktól, akinek osztálya a burgonyaügyet intézi. A közönség sem vonná meg dicséretét ettől az ügyosztálytól, ha megszüntetné *azt a tehetetlenséget, mely a főváros zöldségüzemének burgonyaosztályában uralkodik.* Már tegnapi cikkünkben rámutattunk, hogy az itteni rossz elosztás miatt kell félkiló vagy egy kiló burgonyáért a drága időt elfecsérelni a főváros elárúsító bódéjai előtt. A dolog ugyanis úgy áll, hogy az üzem a fűszereknek már nem ad burgonyát s így mindenki a bódékban kényszerül szükségletét beszerezni. Korábban, négy-öt hét előtt, mikor a burgonyaszétosztás fölött a fővárosi burgonyaosztálynál más kéz intézkedett, *négyszáz fűszeres kapott naponként két mázsa burgonyát.* Ezt most megszüntették, ahelyett, hogy minél több viszontelárúsítóról gondoskodtak volna. A legutóbbi nyolc nap leforgása alatt s így a múlt héten *százhatvan vagon burgonyát hozott föl a főváros szükségletének ellátására a burgonyaközpont.* tehát a napi szükséglet nagy bőséggel rendelkezésre áll. Máskor sem mértek ki többet, de négyszáz fűszerkereskedéssel, tehát négyszáz elárúsítóhelylyel több elárúsító szolgálta ki a közönséget, mint most, amikor csupán az ötvenhárom fővárosi elárúsító helyen lehet hozzájutni. Ezt a régi rendet tessék helyreállítani, mert enélkül hiába hoz fel a burgonyaközpont bármily mennyiségű burgonyát is. Ha helyreáll a régi rend, emellett teljesen eltörpül az a különben is másodrendű kérdés, hogy a burgonyakereskedők mért nem akarnak burgonyát árúsítani. Burgonya van s lesz annyi, hogy akár Dunát rekessznek vele, de ha az elosztásnál rendet nem teremtenek és majd az őszi és téli mostoha időjárásban is arra kényszerítik a közönséget, hogy fél napokon keresztül álldogáljon a bódék előtt, akkor *legalább is felkardognunk kell a dicsérettel a vá-*

rosi intéző körök iránt. A főváros vezetősége különben ma azt közli, hogy az eddigi egyenként kiszolgáltatót mennyiséget *öt kilóra emeli föl.* Ez is mutatja, hogy bőségesen van burgonyához tehát *heleys szétosztást kérünk.* (d. o.)

NAPIHIREK.

Az idő.

A Meteorológiai Intézet jelentése.

Hazánkban az időnek esős jellege volt. A csapadék Mévés kivétellel 10 mm.-en alul maradt. A hőmérséklet érezhetően emelkedett, maximuma 19 fok C. Versecen, minimuma 2 fok C. Késmárkon.

Néhány külföldi állomás reggeli hőmérséklete: Bécs 14, Lemberg 9, Berlin 14, Brüsszel 15, Stockholm 4, Sarajevo 10, Szófia 4 fok C.

Mai déli hőmérséklet Budapesten 17.8 fok C.

Időjósolat: Lényegtelen hőváltozás és helyenkint eső várható. (Sürgöny-jóslat: Enyhe, elvéve csapadék.)

Vozáry főmérnök jelentése:

Október 6, déli 12 óra. A tegnapi nagy felhőzetből alig került ki több, mint két milliméternyi eső, ez is azonban csak a városban. Itt a telepen és körülötte, majdnem a Széna-térig, inkább csak esőnyom létesült, miután elektromos áramaim egyre ritkították a felhőzetet s nem engedték a nagyobb esők kifejlődését és pedig annyira, amennyire az egy gép szolgáltatja áramok erre képesek voltak, de világosan bebizonyították újra, hogy az elektromossággal szabályozhatjuk az időjárást.

Ma reggel 7 óra előtt derült, napos volt az idő, ezt követően kezd újra borulni, 8 óra után teljes borulat és kevés eső. 9 óra 15 perckor megindult gépem, 14° celsius, teljes borulat mellett, 10 óra 10 perckor északról kezd derülni, 10 óra 20 perckor a budai hegyeken már süt a nap, 10 óra 30 perckor már itt a telepen is, 10 óra 40 perckor ragyogó napsütés mellett 21° celsiusig emelkedik a hőmérő, 11 óra 45 perckor északról ismét erős felhőzet közeledik, melyet azonban délre szorítanak áramaim, most újra ragyogóan süt a nap itt a telepen. Holnap hasonló felhőképződés várható, melyre ismét oszlatólag fognak hatni elektromos áramaim. A napfolt elég nyugodt, de azért rövid zivatar képződése nem valószínűtlen. *Vozáry Pál.*

— **Mi lesz holnap?** Szombat, október 7. — Róm. kath.: Márk p. — Protestáns: Amália. — Görög-orosz: Szept. 24. Tekla sz. vt. — Izraelita: (5676) Thisri 10. — Nap kél reggel 6 óra 7 perckor, nyugszik este 5 óra 27 perckor. — Hold kél délután 3 óra 32 perckor, nyugszik éjjel 1 óra 10 perckor.

— **Október 6.** Az aradi gyásznapi évfordulóját a hagyományos kegyelettel ülte meg a főváros hazafias közönsége. Számos középületre kitűzték a gyászlobogót, délelőtt 10 órakor pedig gyászistentisztelet volt a ferencrendiek belvárosi templomában. A templom szentélyében állott a diszes katafalk, amelyet délszaki növények ékesítettek és a ravatal fejénél nemzeti szalagos hatalmas babérkoszorú fektűt. A ravatal körül a honvédmenedékház öreg honvédei állottak diszorséget régi 48-as honvéd egyenruhában.

A feketével bevont első padsorokban foglaltak helyet: a Honvédegyletek Országos Központi Választmánya részéről dr. Balogh Sándor lovag, udvari tanácsos, elnök, dr. Haag Ödön igazoló bizottsági elnök, Galambos András országos honvédbizottsági jegyző, Madarász Viktor, Ujházy Ferenc és Woinziel 48-as honvédtisztek, az Országos Függetlenségi és 48-as párt képviselőjében Barabás Béla alelnök, továbbá Fazekas Gusztáv Pestvármegye alispánja, Kun Gyula nyugalmazott fővárosi tanácsos. A vértanu Schweidel tábornok családja részéről leányai: dr. Balogh Sándorné született Schweidel Sarolta, özvegy dr. Hegedűs Gyuláné született Schweidel Irma és Schweidel Ilona. Testületileg jelentek meg a fővárosi függetlenségi körök, valamint az egyetemi ifjuság zászlóval Kávássy Béla elnök vezetésével. A gyászmisést Buttykay Antal tartományi főnök mondotta fényes segédlettel. Az egyik mellékoltárnál pedig Schweidel tábornok lelkiüdvéért mondottak gyászmisést. A kóruson az Operaház énekjára gyászmisést adott elő és végül a magyar Himnuszot énekelték.